

ВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ ЗЛОВЖИВАНЬ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Монін Іван Володимирович

аспірант,

Класичний приватний університет,

м. Запоріжжя, Україна

Зловживання владою є єдиною із найбільш розширених форм корупції, що може мати негативні наслідки для організації та суспільства в цілому. Під час зловживання владою потрібно зменшити використання службових повноважень для отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, а також дії, що забезпечують інтереси юридичної особи [1]. Умови воєнного стану можуть сприяти більшому вираженню зловживання владою, а посадові особи можуть використовувати складні умови для отримання неправомірної вигоди або здійснення дій, що оплачують інтереси юридичної особи [2]. Зловживання владою є злочином, за який передбачена кримінальна відповідальність [3]. Посадові особи, які допустили зловживання владою, можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, яка забезпечує певні правові слідки, включаючи включення волі, штрафні санкції та заборону на зайняття певних посад [4]. Для запобігання зловживанню владою під час воєнного стану необхідно проводити заходи, такі як регулярна перевірка діяльності посадових осіб, забезпечення прозорості та відкритості процесів, а також інсталяції жорстких правил щодо використання службових повноважень. Одним зі способів запобігання зловживанню владою є підвищення рівня свідомості та освіти серед посадових осіб. Навчання етики та професійним стандартам може допомогти зменшити випадки зловживання владою. Крім того, важливо забезпечити доступ до ефективних механізмів звернення за допомогою та захисту прав осіб, які стали свідками зловживання владою. Для ефективної боротьби зі зловживанням влади під час воєнного стану необхідно встановити жорсткі правила та механізми контролю, які б допомогли забезпечити виконання законодавства та захистити інтереси юридичної особи, держави та суспільства.

Так, наприклад, у Головному управлінні ДПС у Чернівецькій області зазначають, що посадові особи одного з підприємств умисно не погашали понад 405,0 тис. грн. податкового боргу при наявності відповідних грошових коштів та перешкоджали у реалізації судового рішення. Саме цей факт дав правові підстави ініціювати, щодо службових осіб

підприємства–боржника, кримінальне провадження за частиною 2 статті 364-1 Кримінального кодексу України «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми». За словами податківців стаття 364-1 Кримінального кодексу України визначає, що зловживання повноваженнями, тобто умисне, з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб використання всупереч інтересам юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми службовою особою такої юридичної особи своїх повноважень, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Зловживання повноваженнями, що заподіяли матеріальні збитки, карається штрафом від п'ятисот до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, - карається штрафом від десяти тисяч до двадцяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Істотною шкодою, визначеною у статті 364-1 Кримінального кодексу України, якщо вона полягає в заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян [5].

В рамках нашого дослідження, нами було проведено опитування на тему: "Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми за умов воєнного стану". Отримані дані дозволили зробити наступні основні висновки: зловживання повноваженнями під час воєнного стану може мати серйозні наслідки для різних суб'єктів: юридичних осіб, держави та суспільства в цілому. Якщо підсумувати відомості, отримані від респондентів, то наслідками зловживання повноваженнями під час воєнного стану, вони називають: у вигляді юридичної відповідальності: юридична особа може бути притягнута до відповідальності за порушення законодавства під час воєнного стану, включаючи зловживання повноваженнями; що передбачатиме фінансові втрати: штрафи, конфіскація майна або інші фінансові санкції; для держави; це втрата довіри, негативний вплив на довіру громадян до державних інституцій і органів влади; міжнародної репутації: зловживання повноваженнями може погіршити міжнародний образ держави, її стосунки з іншими країнами та міжнародними організаціями; для суспільства в цілому: вказали, що це стосуватиметься порушення прав людини, таке зловживання повноваженнями може призвести до порушення прав людини, репресій, профілактичних арештів та інших форм незаконного обмеження свобод громадян, а також соціальної

напруги: зловживання повноваження можуть спричинити соціальні протести, невдоволення населення та загальну напругу в суспільстві тощо.

Щодо декриміналізації, криміналізації та поступової криміналізації ст. 364-1 КК України. Декриміналізація цієї статті може бути розглянута з різних точок зору. З одного боку, це може відкрити двері для зловживань та корупції серед посадових осіб, які можуть відчути себе некараними. З іншого боку, декриміналізація може бути спрямована на зменшення числа неправомірних переслідувань і застосування статті у випадках, коли це дійсно необхідно. Криміналізація таких дій є спробою забезпечити відповідальність за зловживання владою та уникнення корупції. Однак дотримання принципу справедливості та прав людини також є важливими. Абсолютна більшість, респондентів відповіли про пріоритетність поступової криміналізації ст. 364-1 КК України.

Зазначено, що у багатьох законодавствах зарубіжних країн кримінальна відповідальність за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права також існує. Проте конкретні норми та санкції можуть відрізнятися в залежності від національного законодавства кожної країни. Наприклад, в більшості європейських країн і США існують закони, які передбачають кримінальну відповідальність для осіб, які зловживають своїми повноваженнями юридичних осіб.

Реалізація відповідальності за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права може стикатися з низкою інших проблем, серед яких можуть бути: відсутність чітких і однозначних нормативно-правових визначень ряду термінів і понять, що відповідно може ускладнювати встановлення відповідальності за зловживання повноваженнями. А недоліки або прогалини у законодавстві можуть призводити до розбіжностей у тлумаченні і застосуванні правових норм. Також, вони вказували на неефективність контролю і нагляду (недостатню ефективність механізмів контролю та нагляду за діяльністю юридичних осіб, завдяки чому на практиці допускаються зловживання повноваженнями без належного виявлення і покарання винних осіб. Серед іншого, відмічають недостатність ресурсів для проведення розслідувань: відсутність достатніх фінансових, технічних та людських ресурсів у правоохоронних органах може ускладнювати проведення розслідувань щодо зловживання повноваженнями. Корупція та вплив лобістських груп: наявність корупції серед урядових структур або вплив лобістських груп може заважати ефективному виявленню та покаранню осіб, які зловживають своїми повноваженнями. Недостатня свідомість громадськості: Відсутність свідомості громадськості щодо їх прав і можливостей контролю над діяльністю юридичних осіб може призводити до бездіяльності або безвідповідальності владних структур. Слабка

внутрішня контрольна система: недостатня розробка і впровадження внутрішньої контрольної системи в юридичних осіб може сприяти зловживанню повноваженнями з боку працівників. Ці проблеми потребують комплексного підходу для їх вирішення, що може включати в себе зміни в законодавстві, посилення механізмів контролю, підвищення свідомості громадськості і реформи внутрішньої контрольної системи в юридичних осіб.

Щодо необхідних запобіжних заходів, це створення незалежних комітетів, комісій або органів, які мають за завдання контролювати дії урядових органів і військових сил, щоб запобігти зловживанням; прозорість і доступ до інформації (забезпечення громадськості доступу до інформації про дії урядових структур і військових сил під час воєнного стану, щоб стежити за їх діяльністю та реагувати на можливі зловживання); системи звітності і обліку (наприклад: розроблення систем звітності, обліку і аудиту, які дозволять вчасно виявляти і реагувати на будь-які випадки зловживань або порушень під час воєнного стану) та регулярні тренування та навчання, це проведення регулярних тренувань і навчання для працівників юридичних осіб з питань етики, прав людини та відповідального використання повноважень під час воєнного стану. Посилення контролю та запобігання зловживанням повноваженнями в організаціях під час воєнного стану є критично важливим для забезпечення ефективного управління та безпеки. Ось декілька пропозицій щодо кроків, які можна вжити: розробка чітких інструкцій та процедур: встановлення чітких інструкцій та процедур щодо використання повноважень під час воєнного стану. Це допоможе уникнути непорозуміння та забезпечити однакове розуміння інструкцій у всьому персоналу; системи моніторингу та аудиту: впровадження систем моніторингу та аудиту для постійного контролю за діяльністю та використанням ресурсів; тренінги та навчання: проведення регулярних тренінгів та навчань з питань воєнного права, етики та професійної поведінки; створення етичних кодексів: розробка та впровадження етичних кодексів для усіх працівників організації, які працюють у воєнний період; зовнішній контроль: впровадження зовнішнього контролю та незалежних органів для оцінки діяльності та ефективності організації; звітність та прозорість: забезпечення високого рівня звітності та прозорості діяльності організацій перед публікою та відповідними державними органами; строга відповідальність за порушення: встановлення строгих санкцій та відповідальності за недотримання процедур та вчинення зловживань повноваженнями; залучення громадськості: залучення громадськості до процесу контролю та нагляду за діяльністю організацій, що діють у воєнний період.

Впровадження цих кроків може допомогти забезпечити ефективний контроль та запобігти зловживанням повноваженнями під час воєнного стану тощо.

Література:

1. Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи. *Українське юридичне товариство*. URL : <https://justice.org.ua/teoriya-i-praktika/ekspertni-visnovki/metodologiya-provedennya-gromadskoj-antikoruptionsijnoj-ekspertizi>
2. Приходько А. А. Запобігання та протидія корупції : термінологія законодавства. *PRIKHODKO&PARTNERS*. URL : <https://prikhodko.com.ua/my-i-zmi/my-i-zmi/stattya/zapobigannya-ta-protydiya-korupcziyiterminologiya-zakonodavstva/>
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Податківці заявили про кримінальне правопорушення щодо посадових осіб за умисне ухилення від погашення податкового боргу. *Державна податкова служба України. Офіційний портал*. URL : <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-439334.html>
5. Податківці заявили про кримінальне правопорушення щодо посадових осіб за умисне ухилення від погашення податкового боргу. *Головне управління ДПС у Чернівецькій області. gov.ua*. URL : <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/439334.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-173>

ДОСВІД ПОЛЬЩІ ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Нестеренко Тетяна Василівна
аспірантка
Донецький державний університет
внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

Формування кримінально-правової політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству зазнало позитивних змін у 2017 році, коли у низку національних законодавчих та інших нормативно-правових актів було внесено зміни та доповнення, метою яких було створення належного механізму запобігання та протидії домашньому насильству.